

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap I (KRL I)

20 studiepoeng

Godkjent etter vedtak i Avdelingsstyret 27. mai 2003.

Siste revisjon godkjent av dekan 10. mai 2005 på fullmakt fra Avdelingsstyret.

Innledning

Fagplanen bygger på rammeplan for allmennlærerutdanningen av 2003.

Kristen tro og tradisjon utgjør en dyp og bred strøm i norsk kultur og historie. Kristne tradisjoner og forestillinger preger samfunnet vårt på mange plan. Det gjelder blant annet høytider og skikker, moral og rett, språk og litteratur, musikk og kunst. Samtidig blir det norske samfunnet i økende grad sammensatt av grupper som bygger sin identitet på andre tros- og livssynstradisjoner enn den kristne, eller på sekulære livssyn.

Lærerstudentene skal utvikle kompetanse i å forstå så vel norsk kultur og tradisjon som den flerkulturelle virkeligheten. Som det tilsvarende faget i grunnskolen har kristendoms-, religions- og livssynskunnskap i lærerutdanningen en brobyggerfunksjon og skal bidra til å skape økt forståelse, respekt, åpenhet og fredelig sameksistens. Faget skal bygge opp under felles verdier og fremme toleranse og aksept for ulikhet. Vektingen mellom kristendom og andre religioner og livssyn er om lag som i læreplanen for grunnskolen.

KRL-faget er tverrfaglig. Det har røtter i ulike akademiske fagtradisjoner, blant annet kristendoms-kunnskap, religionsvitenskap, teologi og filosofi, men faget står også i nær forbindelse med en rekke samfunns- og kulturfag. Estetikk er også en viktig fagtradisjon for KRL-faget.

Mål

Studentene skal:

- tilegne seg et godt innblikk i grunnskolefagets idé og i fagets betydning for individ, skole, kultur og samfunn
- utvikle kyndighet, dyktighet og gode menneskelige forutsetninger for å gå inn i oppgaven som lærer i faget i samsvar med grunnskolens læreplanverk
- tilegne seg innsikt i sentrale kristendomsfaglige, religionsfaglige og livssynsfaglige emner med norsk virkelighet som viktig referanseramme
- oppøve ferdigheter i å planlegge, gjennomføre og vurdere faglig velfundert og tilpasset opplæring i alle emneområder innen skolefaget
- bli fortrolig med lærerens rolle som kultur- og verdiformidler og som forbilde og omsorgsperson i skolen
- utvikle evne til å stimulere individuell og kulturell identitetsutvikling hos elever med ulik religiøs og livssynsmessig bakgrunn
- utvikle kompetanse i å skape et undervisningsmiljø som fremmer forståelse og respekt, åpenhet og evne til dialog mellom mennesker med ulik livsoppfatning
- tilegne seg innsikt i estetiske uttrykk fra ulike religioner og livssyn, og kunne legge til rette for estetisk opplevelse i opplæringen
- få impulser og utfordringer til faglig og personlig vekst og utvikling

Innhold

Arbeidet med målområdene skal sikre et vekselspill mellom teoretisk kunnskap, praksiserfaring, faglig utvikling og didaktisk refleksjon. Fagdidaktikk er naturlig integrert i de faglige temaene.

Faglig kunnskap

Kristendom

- Bibelen – dens tilblivelse, inndeling, hovedinnhold, sentrale fortellinger og litterære uttrykksformer – og Bibelens betydning som kultur- og troskilde
- kristendommens historie og praksis i vår tid: Viktige skikkelser, kristne ritualer og høytider, religiøse symboler og lokalt kristenliv knyttet til Den norske kirke og andre kristne trossamfunn
- hovedtrekkene i kristen troslære og etikk

Hinduisme, buddhisme, jødedom, islam og sekulære livssyn

- hinduisme, buddhisme, jødedom og islam. Likheter og forskjeller i ulike religiøse tradisjoner
- sekulære livssyn, blant annet livssynshumanismen i Norge
- utviklingen av det religiøse livet i verden i dag. Religion og livssyns betydning for individet og samfunnet, inkludert kjønns- og likestillingsperspektivet

Etikk og filosofi

- grunnleggende etiske teorier, etiske verdier i de viktigste religions- og livssynstradisjonene og den kristne etikken som basis for barnehagens og skolens verdiforankring
- religion og livssyns betydning for barns sosialisering, inkludert kjønns- og likestillingsperspektivet
- sentrale tenkere og ideer fra vestens filosofihistorie, med særlig vekt på menneskesynet
- ulike menneskerettskonvensjoners betydning, for eksempel verdenserklæringen om menneskerettighetene, FNs internasjonale konvensjoner om menneskerettighetene, FNs barnekonvensjon og ILO-konvensjonen om urfolk og stammefolk i selvstendige stater

Fagdidaktisk kunnskap

Å være lærer i KRL

- grunnskolefagets historie, begrunnelse, innhold og formål og det regelverket som gjelder for faget
- planlegging, gjennomføring og vurdering av KRL-opplæring på en selvstendig og faglig gjennomtenkt måte
- tilrettelegging av lokalt tilpasset opplæring
- tilpasset opplæring ut fra elevenes tros- og livssynsgrunnlag
- oppgaven som verdiformidler i et flerkulturelt samfunn
- IKT som redskap og bruken av dette redskapet i et etisk perspektiv

Samhandling og refleksjon

- yrkesetisk kompetanse, rollen som KRL-lærere
- utvikling av tillitsforhold og samarbeid med elever og foreldre/foresatte med ulik kulturell og religiøs bakgrunn
- om å støtte den enkelt elev i eksistensielle spørsmål av etisk, religiøs og livssynsmessig art
- drøfting av etiske spørsmål på grunnlag av faglig kunnskap og innsikt i elevenes livssituasjon
- faglig og praktisk kompetanse innenfor KRL-faget i dialog og samarbeid med andre fag

Organisering og arbeidsmåter

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap I (KRL I) er et av de obligatoriske fagene i første avdeling. KRL I begynner i 1. studieår og går over både 1. og 2. studieår.

Studentaktive arbeidsformer og arbeidsformer som støtter holdnings- og modningsaspektet i faget vil vektlegges. Variasjon i arbeidsformer vil tilstrebes.

Følgende arbeidsmåter vil være sentrale:

- Forelesninger på kullnivå
- Klasseundervisning med vekt på studentaktivitet og dialog
- Individuelt fordypningsarbeid og arbeid i grupper
- Veiledning i forhold til oppgaver, pensumlitteratur og praksis
- Ekskursjoner

Det vil bli gitt fellesforelesninger som introduserer hovedtemaer og mer utdypende forelesninger. Intensjonen med forelesningene er å gi støtte og lesehjelp til studentenes eget arbeid med pensumlitteraturen. En viktig del av studiet er ekskursjoner og møter med representanter for ulike religioner og livssyn.

Selvstendig arbeid med fagoppgaver er også sentralt i studiet. Studentene skal skrive to større oppgaver, en som fokuserer på et faglig tema og en som er knyttet til fagdidaktikk.

Det legges til rett for studentaktive arbeidsmåter både i klasserommet og elektronisk for at den enkelte student skal få drøftet sine synspunkter.

Flerfaglighet og fagovergrepene kompetanse

I tillegg til å arbeide direkte med fagspesifikke mål, skal studentene gjennom kurset også arbeide med å nå de generelle, fagovergrepene målsetningene for allmennlærerutdanningen. Dette arbeidet vil bli organisert blant annet gjennom flerfaglige arbeidsoppgaver og temaperioder. Se "Plan for første avdeling".

Generelt har alle fagene et felles ansvar for sammen å bidra til utvikling av fagovergrepene kompetanseområder. For KRL-fagets vedkommende vil det fokuseres på følgende momenter:

Didaktisk og fagdidaktisk kompetanse:

- tilpasset undervisning i forhold til det flerkulturelle og flerreligiøse livssynsmangfoldet
- spesielt fokus på fortellingsdidaktikk, dialog i skolen, filosofi med barn og bruk av ekskursjoner som arbeidsmåte

Sosial kompetanse:

- samarbeid mellom hjem-skole og arbeid med det sosiale miljøet i klassen

Kulturell og estetisk kompetanse:

- sentrale kulturdimensjoner som religion, livssyn, etikk og filosofi er kjernen i KRL-faget
- religiøs estetikk

Kompetanse til å vurdere grunnlagsspørsmål:

- yrkesetisk refleksjon

Endrings- og utviklingskompetanse:

- KRL som ressurs i forhold til utviklingen mot en stadig mer flerkulturell skole

Fagovergrepene områder som spesielt vektlegges ved allmennlærerutdanningen ved Høgskolen og som tematiseres i KRL-faget:

- Den flerkulturelle skolen
Den flerkulturelle skolen er et sentralt faglig perspektiv i KRL og faget gir viktig kunnskap om elevers kulturelle og religiøse bakgrunn. Denne kunnskapen er en forutsetning for å kunne møte elever med minoritetsbakgrunn på en adekvat måte. Gjennom praksisperiodene vil studenter få erfaring med den flerkulturelle situasjonen i skolen. Studentene skal lære dialog som metode og utvikle etisk kompetanse slik at de kan ivareta elevers kulturelle og religiøse identitet.
- Likestilling og utvikling av en framtidsrettet skole for både jenter og gutter

Kjønns- og likestillingsperspektivet er en sentral dimensjon i arbeidet med tros- og livssynstradisjoner.

- **Drama som metode**
Drama kan komme inn i flere sammenhenger i KRL; for eksempel i forbindelse med arbeidet med religiøse tekster og fortellinger fra de ulike tradisjoner og i forbindelse med etikkundervisningen. Bruk av drama kan bidra til innlevelse i andres livssituasjon, aktualisere etiske problemstillinger og være med å internalisere fagstoffet på en unik måte. Studentene kan anvende en rekke ulike former for drama som de har utprøvd i dramaundervisningen. Studentene må dessuten diskutere og bevisstgjøres på når det ikke passer å bruke drama i KRL-undervisningen.
- **IKT og bruk av IKT i skolen**
Studentene skal kunne gjøre bruk av internett for å finne relevant informasjon og kunne kritisk vurdere denne informasjonen i forbindelse med skriving av fagoppgaver. Studentene skal lære å publisere nettsider og skal publisere den fagdidaktiske oppgaven på nett samt utvikle er tilhørende nettsted med et undervisningsopplegg som kan prøves ut i praksis.

Kurs i nettsider gis av fagenhet for IKT og mediefag. I samarbeid med fagenhet for IKT og mediefag vil studentene få opplæring i nettikette, personvern, opphavsrett og strategier i forhold til barns påvirkning via internett.

Skolens rammeplan fokuserer på den estetiske dimensjonen i KRL ved å vektlegge bruk av "bildende kunst, arkitektur, musikk, drama og litterære tekster". Bruk av ulike medier vil kunne gi et bedre grep om religioners og livssyns visuelle og estetiske dimensjon. Den materielle og estetiske dimensjonen ved religion og livssyn kan synliggjøres gjennom bilder og bruk av video. Religiøs musikk og resitasjon kan formidles gjennom lydmedier. Digitale medier (IKT-baserte) åpner opp for nye muligheter, særlig når det gjelder å knytte mediebruk til elevenes eget arbeid med læringsressurser. Disse mulighetene vil bli belyst i undervisningen.

Bacheloroppgave

I andre studieår skal studentene skrive en bacheloroppgave. Oppgaven skal bruke tidligere arbeid som et grunnlag. Studentene må selv ta vare på tidligere arbeid for å kunne benytte disse videre i bacheloroppgaven.

Praksis

Praksis i grunnskolen er en sentral del av faget, og studentene skal i løpet av praksisperiodene få erfaring med undervisning i KRL. Slik praksis forutsetter et nært samarbeid mellom øvingslærer, faglærer og pedagogikklærer. Studentene skal bruke digitalt verktøy i planleggingsarbeidet og eventuelt gjennomføringen av undervisningsopplegg knyttet til utvalgte tema.

Vurdering

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller lignende må studenten, innen fristen for innlevering/utføring av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Når arbeidskrav som er levert/utført innen fristen ikke blir godkjent, har studenten anledning til minst én og maksimum to nye innleveringer/utførelser. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan ta skriftlig eksamen i 4. semester:

- Obligatorisk oppmøte: Deltakelse i minst 4 av de ekskursjoner som vil bli arrangert i løpet av studiet. Når deltagelse i ekskursjoner er obligatorisk, har det sammenheng med at dette er kompetanse som studentene vanskelig kan tilegne seg gjennom selvstudium.

Eksamen

Studentene skal skrive to større selvstendige arbeider i løpet av KRL I, et faglig og et fagdidaktisk arbeid. Dessuten inngår den flerfaglige bacheloroppgaven og en skriftlig eksamen.

Fagdidaktisk oppgave i 2. semester

Den fagdidaktiske oppgaven er lagt til 2. semester. 3-5 studenter kan samarbeide om denne oppgaven som skal være på 7-10 sider. Oppgaven skal inkludere en skisse til et undervisningsopplegg som kan utprøves i praksis. Det gis bestått/ikke bestått på den fagdidaktiske oppgaven. Den fagdidaktiske oppgaven utgjør 5 studiepoeng.

Nærmere beskrivelse av rammene for oppgaven vil foreligge ved semesterstart.

Fagoppgave i 3. semester

Fagoppgaven skal skrives i 3. semester. Den er et individuelt skriftlig arbeid på 7- 9 sider og skal være en studie innenfor et smalt emnefelt eller ha utgangspunkt i en problemstilling. Det gis gradert karakter på fagoppgaven. Fagoppgaven skal publiseres på nett. Fagoppgaven utgjør 7 studiepoeng. Det benyttes ekstern sensor på alle eller et uttrekk av besvarelsene.

Nærmere beskrivelse av rammene for oppgaven vil foreligge ved semesterstart.

Bacheloroppgave i 4. semester

Innlevering av bacheloroppgave som til sammen gir 15 studiepoeng. Oppgaven kan bygge på arbeider fra 1. og 2. studieår i norsk, pedagogikk, matematikk og KRL. Hvert av disse fagene gir fra seg ett studiepoeng til arbeid med oppgaven dette semesteret. Det gis bestått/ikke bestått på bacheloroppgaven.

Skriftlig eksamen i 4. semester

Avsluttende eksamen er en skriftlig 6-timers eksamen. Den forholder seg til alle emnene i fagplanen unntatt jødedom og islam. Skriftlig eksamen utgjør 7 studiepoeng. Det gis gradert karakter på skriftlig eksamen. Det benyttes ekstern sensor på alle eller et uttrekk av besvarelsene.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. F brukes ved ikke bestått eksamen.

Ved ikke gradert karakter blir det gitt bestått - ikke bestått.

Endelig karakter i faget

Skriftlig eksamen og skriftlig arbeid med gradert karakter vektet i samsvar med antall studiepoeng de gir, og det gis en samlet, gradert karakter i faget.

Ny/utsatt eksamen

Ved stryk eller gyldig forfall til eksamen kan studenten gå opp til ny/utsatt prøve i neste semester/studieår. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studentene er selv ansvarlig for å melde seg opp til ny prøve innen fristen. Studenter som ønsker å forbedre karakteren på fagoppgave eller fagdidaktisk oppgave må velge et nytt tema.

Vurderingskriterier

Symbol	Betegnelse	Generell beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god fagforståelse, vurderingsevne, refleksjonsnivå og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god fagforståelse, vurderingsevne, refleksjonsnivå og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god fagforståelse, vurderingsevne, refleksjonsnivå og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av fagforståelse, vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten fagforståelse, vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser manglende fagforståelse, vurderingsevne og selvstendighet.

Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen med bestått/ikke bestått
Bestått	Har både vist et tilstrekkelig kunnskapsnivå for å kunne praktisere som lærer i KRL-faget og har dessuten vist tilstrekkelig evne til å reflektere over hvordan KRL-faget kan inngå i en flerfaglig praksis og i en flerkulturell skolevirkelighet
Ikke bestått	Har enten ikke tilegnet seg tilstrekkelig kunnskap for å kunne praktisere som lærer i KRL-faget eller har ikke vist tilstrekkelig evne til å reflektere over hvordan KRL-faget kan inngå i en flerfaglig praksis og i en flerkulturell skolevirkelighet

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.

"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, UFD 1999)

Pensum

Pensum omfatter totalt 1340 sider. Litteratur merket med **T** legges i elektronisk tekstarkiv.

Fagdidaktikk

Kringlebotn Sødal, H. (red):

Religions- og livssynsdidaktikk. En innføring. Kristiansand 2003 (2. utgave). Kapittel 2, 5, 6 og 8 (side 170-195, og side 206-222).

Nicolaisen, T./Breidlid, H.:

I begynnelsen var fortellingen. 25 s.: Kap. 3 og 11 (s. 303-305 og 370-380)

Børresen, B.:

Høytider og høytidsfeiring. 3 s.: s. 11-14

KRL-boka, Læringscenteret, Oslo 2002 (inneholder revidert KRL-plan)

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97). Oslo 1997.

Fagenhet for IKT og mediefag (2005/2006):

Elektronisk kompendium. Temaet: Utvikling av nettsider. For A05 studenter:
<http://www.lu.hio.no/IT/grunnutdanning/0506/a05.htm>
For A04 studenter:
<http://www.lu.hio.no/IT/grunnutdanning/0506/a04.htm>

Kristendommen

Kvalvaag R.:

Fra Moses til Marley. Det gamle testamentets teologi og virkningshistorie. Bergen 2003. 78 s.:
Kap. 1 (s. 15-35), 6-7 (s. 119-156), 9 (s. 169-184) og 12 (s. 210-216).

Kjørven, O. K. og I. M. Lindboe:

En innføring i Det nye testamente.. Utvalgte tekster
Bergen 2004, 80 s.: s. 71-132, 134-143,
og 169-181.

Kvalvaag, R.

"Bergprekenen og Galaterbrevet". To sentrale tekster i Det nye testamentet." Kjøpes i Penelope som HiO-notat 2003 nr. 25. 18 s. (kun Bergprekenen.)

Domaas, O.

Tradisjonens tro. Oslo 1996, kapittel 3, 4, 5 og 6.
80 s.: s. 44-135

Rasmussen/Thomassen:

Kristendommen. En hist. innføring. Oslo 2000,
80 s.: s. 45-70, 119-167, 267-287 og 337-363

Tekster fra Tanak/GT

1. Mosebok
2. Mosebok 1-20.
Salme 8, 104 og 139

Jesaja 52,13-53.
Til sammen 84 s.

Tekster fra NT

Matteusevangeliet kapittel 1-2 og 5-7
Johannesevangeliet, kapittel 1
Lukasevangeliet
Romerbrevet, kapittel 1-8
Johannes Åpenbaring, kapittel 21
Til sammen 62 s.

Andre tekster (T):

Den apostoliske trosbekjennelse, 1 s.
Luthers lille katekisme, 10 s.

Andre religioner og livssyn

Eidhamar, L. G. (red)

Religioner og livssyn.
294 s.

Aadnanes, P. M.:

Livssyn. 3. utgave, Oslo 2002, side 107-194.

Kvalvaag, R.:

Det guddommelige jeg. Nyreligiositet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur, Bergen 2003.
.51 s.: Kapittel 1-5 (minus side 39-40, og 68-70).

Nicolaisen, T. og Breidlid, H.:

I begynnelsen var fortellingen. Fortelling i KRL.
100 s.: Kap. 5, 6 (s. 159-174), 7 (s. 185-192 og 209-221) og
9 (s. 259-275, 278-292 og 297-299).

Tekster fra Koranen (Norsk – arabisk utgave)
Tilrettelagt i oversettelse av Einar Berg,
Universitetsforlaget 1989)

Sure 1 (Åpningsbønnen)
Sure 4 (Kvinnene)
Sure 5, 1-10 (Det dekkede bord)
Sure 24 (Lyset)
Sure 53, 1-18 (Stjernen)
Sure 96 (En seig klump)
Sure 112 (Enhetsbekjennelsen)

Korantekster til parallelle
og rivaliserende fortellinger:

Sure 2,27-36, 7,18-26, 15,28-42 (om skapelse og
syndefall)
Sure 2,118-134, 6,74-91, 22,27-38, 37,97-110 (om
Abraham)
Sure 19,16-36 (om Jesus)

Tekster fra Bhagavadgita:

21 s: Innledningen, og kapittel 9-12.

Tekster fra Dhammapada:

"Onde og gode tanker", "Av vennlighet tar hatet slutt",
"Det onde og det gode", "Lykkelig er den..." 2 s.

Tekster fra Buddhas fortellinger:

"De første disiplene", "Lærens hjul settes i gang", og
"Alt brenner". 7 s.

Etikk og filosofi

Leer-Salvesen og Eidhamar:

Den Andre. Etikk og filosofi i skolen. Kristiansand 2001.
60 s.: Kapittel 2 (s. 42-67) og kapittel 6 (s. 165-190)

Børresen, B. og Malmhester, B.:

La barna filosofere. Kristiansand 2004 63 s.: s. 33-96

Tekster (T):

Menneskerettighetserklæringen 1948.
Barnekonvensjonen

Verdenserklæringen om en global etikk
Til sammen 10 s.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.

Studieenheten i 10 studiepoeng KRL

Studieenheten på 10 stp KRL er en frittstående enhet som sammen med KRL2 er kvalifiserende for å begynne på følgende masterstudier ved lærerutdanningen på HiO:

- 1) Masterstudium i flerkulturell og internasjonal utdanning
- 2) Masterstudium i grunnskoledidaktikk

Studieenheten er imidlertid ikke en nødvendig forutsetning for å begynne på eller få godkjent KRL2. For å begynne på KRL2 er det tilstrekkelig med den obligatoriske enheten på 20stp (KRL1). Studentene kan ta enheten på 10 stp etter at de har avsluttet KRL1 eller seinere i studieløpet.

Mer informasjon fins i en egen fagplan.